

Kako do fiskalnih reformi

Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH ponudila je privredi tri projekta:

- Analizu uvođenja poreza na dodatnu vrijednost,
- Analizu zakona o porezu na dobit privrednih/gospodarskih društava i
- Porez na dohodak građana,

koja je izradio Institut Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Predviđeno je da prezentaciji prisustvuje 110 pozvanih, a bilo ih je oko 40. Svi oni koji su učestvovali imali su konstruktivne sugestije.

Dr Sead Kreso, direktor Instituta, naglasio je da su autori dali teoretske osnove o funkcionisanju PDV-a. Dr Miloš Trifković je pojasnio ustavne mogućnosti za uvođenje PDV-a na nivou države.

Iz prezentiranih projekata vidljivo je da su stope PDV-a identične sadašnjim stopama poreza na promet kako u početnom periodu ne bi došlo do smanjenja prihoda i poskupljenja pojedinih proizvoda.

Porez na dobit treba harmonizirati sa stopama u Republici Srpskoj, a domaće i

strane privrednike tretirati po istoj stopi. Porez na dohodak kao korektivni porez uraditi za cijelo područje Bosne i Hercegovine po istim kriterijima i stopama.

U prilog provođenju reformi i uspostave jedinstvenog tržišta cilj nam je bio da pružimo ekonomsku podlogu za izradu što kvalitetnijih zakona.

Negativne kritike na račun predloženih projekata uputio je zvaničnik CAFAO Alen Jensen, koji je prepričao Zakon o indirektnom oporezivanju.

Predloženi projekti su potpuno na tragu tog zakona, te nije bilo osnova za primjedbe.

Izradom i prezentacijom ponuđenih projekata cilj nam je da testiramo privredu da se nametnemo vladama da sa uvažavanjem uključe komore u izradu zakona, jer su im one najbolji partner za primjenu zakona.

Sve dosadašnje analize govore da privreda stagnira u svim granama.

Treba sve umne kapaciteta, računajući i "domaću pamet", aktivirati da se donesu najpovoljnija rješenja za privredu, a samim tim će se budžetu obezbijediti punjenje.

Mirsada ĆURČIĆ - SELIMVIĆ

Promocije

Donijeti strategiju razvoja energetike

Na zahtjev privrednih subjekata - članova P/GKFBiH, krajem oktobra, izrađena je i prezentirana Studija o utjecaju uslova isporuke potrošnje i cijena energije i energenata na izvoznu konkurentnost industrijskih preduzeća u FBiH

Studija je obuhvatila osnovne parametre potrošnje, enegetskih potreba i projekcija energije u zemlji i svijetu, osnovne energetske pokazatelje u FBiH, te cijene i stanje osnovnih parametara za uglj, električnu energiju, naftu i naftne derivate i prirodni gas. Izradili su je predstavnici Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu sa saradnicima. Sadržaj Studije bi trebao biti prijedlog za izradu strategije energetskog sektora. Nositelj izrade bio je Salih Čaršimamović sa Elektrotehničkog fakulteta, koji ju je i prezentirao.

Ovisnost o uvozu energenata u FBiH iznosi oko 34 odsto (26 odsto nafta i naftni derivati i osam odsto prirodni gas).

Cijena domaćeg energetskog uglja veća je za 20 odsto u odnosu na ekvivalent uvoznog uglja.

Njegovu proizvodnju karakteriše niska produktivnost i višak zaposlenih.

Stoga se mora potpuno promijeniti struktura državne pomoći rudnicima u FBiH.

Kada je u pitanju električna energija, preporučuje se primjena kriterija za umanjenje tarifnih stavova što većem broju industrijskih potrošača.

Prema Tarifnom sistemu, tarifni stavovi se mogu mijenjati i na osnovu Odluke Vlade FBiH "kada se takvom izmjenom provode mjere ekonomske politike". Ove mjere Vlada može provoditi u cilju stimuliranja određenog ili više preduzeća, grane industrije ili provođenja određenih politika.

Prosječna godišnja cijena električne energije u FBiH za sve kategorije industrijskih potrošača, osim komercijalnih kupaca na 0,4 kV, je na nivou ili niža od prosječnih cijena električne energije u Evropi. Za komercijalne potrošače na 0,4 kV, prosječna godišnja cijena je viša od prosječnih cijena električne energije u Evropi. Prosječna cijena električne energije za industrijske potrošače u Federaciji BiH u odnosu na tranzicijske zemlje na 35 kV je niža, dok je za 10kV nivo viša u odnosu na prosjek cijena u tranzicijskim zemljama.

Kada je riječ o nafti i naftnim derivatima, evidentan je porast učesnika u ovoj djelatnosti, a zbog neuređenog ekonomskog prostora i nepostojanja jedinstvenog bh. tržišta.

Kod uvoza prirodnog gasa transportni troškovi su visoki zbog nerealno zakupljenih kapaciteta i neuređenosti tržišta u BiH, te diskontinuirane potrošnje.

Predstavnici V/SKFBiH su izrazili spremnost da će nakon što se slična analiza provede i u Republici Srpskoj izraditi studiju za cijelo područje BiH.

U ovaj sektor je potrebno dugoročno ulagati i raditi na što bržoj uspostavi jedinstvenog bh. tržišta, stav je privrednika.

Jedan od zaključaka studije na osnovu pomenutih podataka bio je i prioritarna izrada strategije razvoja energetike BiH koja bi bila osnova za izradu legislative i regulative koja će biti harmonizirana sa evropskim standardima, a prije svega Direktivama EU.

S. V.

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno
Godina IV
Broj 13
oktobar/listopad 2003.

GLASNIK uređuje
Redakcijski kolegij:
Željana Bevanda, glavni urednik
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić,
Fahrudin Đikić, Jusko Škaljić i Meliha Velić, sekretar
Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV
Kontakt osoba: Meliha Velić
Telefon: 033/267-690
E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)
033/217-782
Faks: 033/217-783
www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

POSLOVNE

Štampa:

"Birograf" Sarajevo
Gajev trg 2
Za štampariju
Rizah Mustafić

Besplatan primjerak

Nacionalni program

“Proizvodimo, kupujemo domaće”

Privredne komore Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH raspisale su, 17. 10. 2003. godine, javni natječaj za izradu i provođenje Programa oglašavanja u svrhu realizacije Nacionalnog programa “Proizvodimo, kupujemo domaće” (NP PKD). Budući da smo o Nacionalnom programu “Proizvodimo, kupujemo domaće” već pisali, u cilju daljeg informisanja, navodimo kompletan tekst Priloga, dopunskih objašnjenja NP PKD za davanje ponude za izradu Programa oglašavanja

Prilog

uz oglašeno Javno nadmetanje za izradu i provođenje programa oglašavanja u svrhu realizacije Nacionalnog programa “Proizvodimo, kupujemo domaće”

U BiH nije u dovoljnoj mjeri analizirano, niti dokumentovano, ali postoji opće uvjerenje javnosti, posebno stručne, da se potrošači pri kupovini **radije opredjeljuju za proizvode iz uvoza**, čak i u slučajevima identičnih cijena sa domaćim proizvodima i nedovoljnih dokaza da je uvozna ponuda kvalitetnija.

Prisutna je doza nepovjerenja prema domaćem proizvodu - usluzi i apriorne vjere u dobar kvalitet robe i usluge stranog porijekla. Ova pojava nije novijeg datuma. Poznata je i u prethodnom privrednom sistemu BiH, koji je u periodu rasta imao veću ponudu domaćih proizvoda i usluga visokog kvaliteta i sa približno jednakim cijenama, ali su potrošači kad im se za to ukazivala prilika često povjerenje ukazivali proizvodima inozemnog porijekla.

Nacionalni program “Proizvodimo, kupujemo domaće” predviđa da se po posebno pripremljenom **Programu oglašavanja** proizvoda i usluga domaćeg porijekla javnosti upućuju poruke, u svrhu njihovog **informisanja, uvjeravanja i podsjećanja** na njihov pojedinačni, opći i zajednički interes da se pri kupovini proizvoda, odnosno korištenja usluge, pri jednakim uslovima kvaliteta i cijene, opredijele za domaći proizvod - uslugu.

Da bi ostvarili ciljeve NP PKD privredne komore kao glavni nosioci i organizatori realizacije zahtijevaju da ponuđačev Program oglašavanja (PO) zadovolji slijedeće:

PO treba uraditi kao jedinstven sa jasno naglašenim sastavnim dijelovima i adekvatnim Marketing komunikacionim miksom za svaku fazu NP PKD.

Prva faza

U prvoj fazi realizacije NP PKD javnost treba uopćeno upoznati s proizvodima i uslugama po grupacijama, a sve u skladu s Programom realizacije Modula, koji je sastavni dio ovog Priloga.

Ovom fazom, koja će se odvijati komunikacijom s javnosti preko medija, treba postići dvostruki cilj: (1) kod kupaca da, pri jednakim uslovima cijene i kvaliteta, povjerenje ukažu domaćem proizvodu - usluzi, (2) kod proizvođača da (2a) poboljšaju kvalitet svojih proizvoda - usluga i prilagode cijenu konkurenciji, te (2b) da ulažu u proizvodnju proizvoda koji trebaju domaćem tržištu, a ukupna tržišna situacija i stanje domaćih resursa ukazuju da bi se ti proizvodi mogli racionalno i efikasno proizvoditi u BiH.

Komisije modula, koje formiraju privredne komore entiteta i Distrikta Brčko BiH, pripremaju sve materijale, a javnosti se prezentiraju preko medija, u skladu s Medija planom koji priprema ponuđač. NP PKD predviđa 15 modula grupacija proizvoda i usluga s mogućnošću da ih bude i više.

Posebna tri modula su:

- Državni organi - uloga i zadaci u realizaciji NP PKD,
- Asocijacije privrede - uloga i zadaci u realizaciji NP PKD,
- Trgovina na veliko i trgovina na malo.

Plan oglašavanja treba uvažavati specifičnosti svakog od 15 modula i komisijama modula i privrednim komorama sugerirati aktivnosti u interesu uspješne realizacije NP PKD.

Za realizaciju prve faze troškove snose privredne komore entiteta i Distrikta Brčko BiH i za ovaj dio oglašavanja ponuđač zaključuje Ugovor s Konzorcijem privrednih komora, odnosno jednom privrednom komorom u ime Konzorcija privrednih komora.

Prijedlog Ugovora dostavlja ponuđač, kao sastavni dio ponude programa oglašavanja NP PKD.

Druga faza

Druga faza aktivnosti, na osnovama informisane javnosti aktivnostima iz prve faze, obuhvata **predstavljanje firmi BiH koje iskažu interes da**, preko zajedničkog oglašavanja, u okviru konkretnog modula, promoviraju vlastite proizvode - usluge.

U ovoj fazi predviđeno je emitovanje informacija o poslovanju ovih firmi, njihovim proizvodnim mogućnostima, asortimanu i osnovnim karakteristikama proizvoda namijenjenih tržištu, kao i drugim relevantnim informacijama. Za ove poslove ponuđač treba dati odgovarajući program oglašavanja sa ponudom.

Zajedničko oglašavanje firmi i njihovih proizvoda, iako među njima postoji konkurencija, ne ugrožava njihove pojedinačne interese, jer u većini slučajeva njihova ukupna proizvodnja ne može zadovoljiti ukupne domaće potrebe. Zajedničko oglašavanje, posebno za firme koje do sada nisu značajnije reklamirale sebe i svoje proizvode, predstavlja put ka stvaranju imidža firme i njenih proizvoda i izgradnju sopstvene marke.

Ovu, drugu fazu, zajednički će realizovati zainteresovani poslovni subjekti s izabranim ponuđačem o čemu će zajednički potpisati ugovor. Materijale o firmi i njenim proizvodima - uslugama potrebne za oglašavanje, a po Programu oglašavanja, pripremit će firme. Drugu fazu finansiraju firme potpisnice ugovora, a privredne komore obavljaju poslove koordinacije u okviru svojih redovnih aktivnosti.

Treća faza

U trećoj fazi, na bazi povoljnog općeg ambijenta stvorenog provođenjem prethodne dvije, zainteresovane firme zaključuju samostalne ugovore s ponuđačem o oglašavanju njegovih proizvoda i usluga. Nastavak oglašavanja kao samostalne firme i njenih proizvoda ubrzo će stvaranje povoljnog imidža o firmi i njenim proizvodima, što treba olakšati izvoz u druge zemlje. U ovoj fazi treba nastojati ostvariti oglašavanje u inozemstvu.

Ponuđač za treću fazu priprema program oglašavanja i odgovarajuću ponudu, kao sastavni dio ukupne ponude.

Međufaza

Programom oglašavanja predviđjeti oglašavanje primjene Pravilnika o znakovima vizuelnog označavanja bh. proizvoda i mogućnosti sticanja i korištenja vizuelnog znaka "bosansko-hercegovački kvalitet" i "izvorno bosansko-hercegovački proizvod".

Generalno, program oglašavanja treba biti usmjeren na pomjeranje misaonog stanja kod ljudi, kako bi se izazvala pažnja i interesovanje za domaće proizvode i usluge uopće ili odgovarajući drugi efekat, koji prethodi kupovnom ponašanju domaćeg proizvoda - usluge.

Pretpostavljajući da domaći kupac - potrošač, još uvijek, a priori, vjeruje u bolji kvalitet uvoznog od domaćeg proizvoda, cijeli proces oglašavanja treba postaviti tako da se izazove pažnja i omogući primanje, prerada i prihvatanje poruke na stvaranju pozitivnog imidža za domaći proizvod, prodavnicu, proizvođača.

Da bi se postigao uspjeh i u pamćenju ljudi zadržavao sadržaj oglašavanog potrebno je predviđjeti optimalan broj ponavljanja.

Osigurati mjerenje rezultata ukupne i pojedinačnih aktivnosti na realizaciji programa i komunikacione i prodajne efekte oglašavanja, te predviđjeti pretestiranje i posttestiranje.

Medija plan, kao sastavni dio Programa oglašavanja, treba predviđjeti optimalnu kombinaciju korištenja medija vodeći računa da se NP PKD realizira na cijelom prostoru BiH.

Napomene

U cijeloj aktivnosti provođenja Programa akcent je na domaćem proizvodu i usluzi i pribodivanju javnosti za kupovinu proizvoda i usluga domaćeg porijekla. U tom smislu, u skladu s kodeksom poslovnog ponašanja, nije potrebno, niti je dozvoljeno uvozne proizvode i usluge stavljati u negativnim konotacijama. Uvoz jeste konkurencija domaćoj proizvodnji, ali je ona nužna.

U javnim nastupima prezentiranja poruka po modulima, posebno iz prve faze, predviđjeti učestće uglavnom mladih osoba, približno jednake spolne zastupljenosti. Trebaju biti lica koja se do sada nisu pojavljivala u javnosti. Direktore firmi uključivati samo u neophodnim prilikama za zastupanje firmi. Mladi se trebaju obraćati mladima da grade navike kupovine domaćih proizvoda, jer jedni u druge imaju povjerenje. Mladi se obraćaju starijim da mijenjaju svoje navike i s više povjerenja kupuju domaće proizvode, a i starija generacija će više vjerovati porukama mladih. Sve televizijske prezentacije treba režirati potpuno drugačije od ustaljenih klišea: fotelje, stolovi, ozbiljni voditelji, opširna izlaganja i slično. Program oglašavanja treba planirati tako da u javnosti stvara opću pozitivističku klimu, kako oko i u vezi samog NP PKD tako i za konkretne, pa i najmanje aktivnosti koje preduzimaju firme i državni organi na realizaciji Programa.

Mr Hasan JAKUPOVIĆ

Pokazatelji za osam mjeseci

Deficit BiH preko dvije milijarde KM

Mostar, oktobra - Ukoliko BiH nastavi sa uvozom robe, koji trenutno obuhvata 50 odsto bruto društvenog proizvoda, zemlji prijeti bankrot, izjavio je, početkom oktobra, u Mostaru potpredsjednik Privredne/Gospodarske komore FBiH Jago Lasić

- BiH je u zadnjih šest godina uvezla robe u iznosu od preko 11,5 milijardi KM, a za osam mjeseci ove godine oko 2,5 milijardi KM. Ukoliko nastavimo ovim tempom uvoza, bez vlastite proizvodnje i unosa novca s neke druge strane, srljamo ka bankrotu - kazao je Lasić.

Prema njegovim riječima, prosječni mjesečni ostvareni deficit u ovoj godini iznosi 295 miliona KM, a nastavljanjem ovakvog trenda država će doći u takozvanu sivu zonu kada neće moći izmirivati svoje obaveze.

Za osam mjeseci ove godine BiH je ostvarila deficit od 2,153 milijarde KM, od čega u trgovini sa zemljama sa kojima ima potpisan sporazum o slobodnoj trgovini otpada 57,57 odsto.

Lasić je istakao da ovi podaci ukazuju na to da je BiH, kada je u pitanju pokrivenost uvoza izvozom, puno bolje poslovala sa zemljama sa kojima nema potpisan sporazum o slobodnoj trgovini, nego sa onima sa kojima ima takav sporazum.

- Među razlozima za ovakvo stanje su i tehničke barijere za izvoz robe. Subvencionirana roba ulazi na bh.tržište, pa bi BiH morala uvesti zaštitne carine na uvezenu robu ove vrste - istakao je Lasić.

Dodao je da značajnu smetnju izvozu predstavlja i nestandardizacija domaće robe, zbog čega bi BiH morala hitno raditi na uspostavi institucija za standardizaciju, prije svega veterinarskog instituta.

Privredna komora smatra neophodnim i hitno uvođenje reda na granici i određivanje graničnih prelaza za pojedine robe. Ovim bi se ostvarila potpuna kontrola uvoza kako u smislu kvantiteta tako i kvaliteta robe koja ulazi u zemlju.

Lasić je napomenuo kako će lošu prihodovnu stranu BiH dodatno pogoršati i to što od Nove godine BiH ulazi "u područje bescarinskog poslovanja" sa Republikom Hrvatskom i Srbijom i Crnom Gorom (SCG).

Ovo će već sljedeće godine, kako je rekao, značiti gubitak do 62 miliona KM, koji su po osnovu uvoza ostvarivani sa R Hrvatskom i dodatnih 10 miliona KM sa SCG.

- To su prihodi ostvareni po osnovu carina i ne vidim na koji način će se to nadoknaditi, ukoliko se ne poveća prikupljanje sredstava na nekoj drugoj strani - kazao je Lasić.

Ukoliko vlasti ne donesu zaštitne mjere, Lasić smatra da će "doći do nekontroliranog uvoza i daljeg srljanja ka bankrotu". /ONASA/

Visok rizik za ulagače

BiH i dalje u skupini zemalja s najnižim kreditnim rejtingom

Kako javlja FENA Bosna i Hercegovina, s kreditnim rejtingom DB6d, i dalje se nalazi na ljestvici zemalja u kojima postoji vrlo visok rizik da se ulagačima njihova investicija neće isplatiti, stoji u najnovijem izvješću svjetske bonitetne kuće Dun & Bradstreet (D&B). Osim BiH, na začelju ljestvice s tom ocjenom mjesecima se nalaze Srbija i Crna Gora, Uzbekistan, Turkmenistan, Tadžikistan, Gruzija, Bjelorusija i Albanija. Na čelu D&B-ove ljestvice 25 tranzicijskih zemalja za koje se ocjenjuje kreditni rejting nalazi se Slovenija s rejtingom DB2c, a na drugom mjestu je Mađarska s rejtingom DB2d. Ti rejtinzi znače da su te zemlje ocijenjene kao zemlje niskog rizika za ulagače. Hrvatska se nalazi i dalje na 10. mjestu, s kreditnim rejtingom DB4d. Hrvatska taj rejting ima već niz mjeseci, a ta ocjena označava zemlje umjerenog rizika za ulaganja. Inače, Dun & Bradstreet je najveća i najuglednija svjetska bonitetna kuća, koja, uz pomoć razgranate mreže predstavništava i korespondenata širom svijeta, svakodnevno ažurira bazu boniteta za preko 62 milijuna društava iz cijeloga svijeta.

Statistike

Smanjen uvoz iz Slovenije

Za sedam mjeseci ove godine uvoz iz Republike Slovenije u BiH iznosio je 273.259.000 eura, dok je u istom periodu izvoz iz BiH u R Sloveniju bio 43.607.000 eura.

Prema podacima Gospodarske zbornice Slovenije, u odnosu na isti period 2002. godine izvoz iz R Slovenije u BiH je smanjen za 2,6 odsto ili 7,3 miliona eura, dok je uvoz iz BiH povećan za 13,5 odsto, odnosno za 5,2 miliona eura.

Iz R Slovenije u BiH se najviše izvozi mineralna voda (5,5 odsto), tekstilne tkanine (4,3 odsto), lijekovi (3,9 odsto), pivo (3,6 odsto), dok se iz BiH u R Sloveniju najviše uvoze dijelovi obuće (12,6

odsto), neobrađeno drvo (10,1 odsto), sirova koža (6,5 odsto), dijelovi za motorna vozila (3,6 odsto), ženski odjevni predmeti (2,8 odsto) itd.

Direktor Predstavništva Gospodarske zbornice Slovenije u BiH Amir Hujčić izjavio je kako će, u cilju daljnjeg uravnoteženja robne razmjene u R Sloveniji, biti organizirana izložba bh. proizvoda. Hujčić je dodao kako će uskoro biti utvrđen termin održavanja te izložbe, najvjerojatnije krajem oktobra, prilikom posjete predstavnik Vanjskotrgovinske/Spoljnotrgovinske komore BiH Gospodarskoj zbornici Slovenije. /Fena/

Mesopreradivačka industrija u FBiH

Odobreni kontingenti

Vijeće ministara BiH je na 27. sjednici, održanoj 2. oktobra, donijelo Odluku o privremenoj suspenziji uvoznih dažbina iz Carinske tarife BiH za određene poljoprivredno-prehrambene i industrijske proizvode * Uvoz sirovina vršiče isključivo preduzeća koja se bave preradom mesa na dva granična prijelaza uz kontrolu carinika, veterinarskih i tržnih inspektora

Mesopreradivačka industrija u Federaciji BiH najvećim dijelom je orijentisana na obezbjeđenje sirovina iz uvoza uz visoke carinske pristojbe pri uvozu nekih repromaterijala kojih nema ili nema dovoljno na domaćem tržištu. Ugovori o slobodnoj trgovini sa susjednim zemljama još više otežavaju domaću proizvodnju. Gotovi proizvodi iz ovih zemalja uvoze se u BiH sa smanjenim carinskim opterećenjima, a uskoro i bez njih, tako da domaći proizvodi nisu konkurentni sličnim proizvodima iz uvoza.

Kako bi se prevazišla ova situacija i mesopreradivači bar donekle doveli u ravnopravan položaj sa proizvođačima iz susjednih zemalja, a u isto vrijeme zaštitili i domaću primarnu proizvodnju mesa, Privredna/Gospodarska komora FBiH je pokrenula inicijativu kod Vijeća ministara BiH i resornih ministarstava da se prerađivačima mesa odobri tromjesečni kontingent za uvoz pojedinih kategorija mesa, uz sniženje carinskih pristojbi.

Vijeće ministara BiH je na 27. sjednici, održanoj 2. oktobra, donijelo Odluku o privremenoj suspenziji uvoznih dažbina iz Carinske tarife BiH za određene poljoprivredno-prehrambene i industrijske proizvode. Odobren je kontingent za mesopreradivačku industriju Federacije BiH: 930 tona goveđeg mesa, smrznutog bez kostiju za industrijsku proizvodnju (tarifni broj 0202 30 90 00), 358 tona svinjskog mesa za industrijsku proizvodnju (tarifni broj 0203 19 15 00) i 1.723 tone mesa peradi, isječenog na komade, bez kostiju za industrijsku preradu (tarifni broj 0207 14 10 00).

Na sastanku Grupacije proizvođača i prerađivača mesa P/GKFBiH izvršena je raspodjela na krajnje korisnike - prerađivače po količinama i kategorijama mesa.

Vijeće ministara je propisalo i posebno Uputstvo o načinu provođenja Odluke. Uvoz sirovina vršiče isključivo preduzeća koja se bave preradom mesa na dva granična prijelaza uz kontrolu carinika, veterinarskih i tržnih inspektora. Ministarstva poljoprivrede entiteta svojim rješenjem odobravaće svakom mesopreradivaču količinu sirovina za uvoz, a na osnovu raspodjele na krajnje korisnike.

Odluka o suspenziji uvoznih dažbina za pojedine kategorije mesa koje se koristi isključivo za preradu je privremenog karaktera i ostaje na snazi 90 dana od dana donošenja.

M. MEŠANOVIĆ

Izgradnja savremene tvornice Prirodni kiseljak Princess

U Oraš Planjama kod Tešnja otvoren je novi pogon i punionica prirodnog kiseljaka Princess. Probna proizvodnja kiseljaka tekla je unazad godinu i njegova potražnja na tržištu je prevazišla očekivanja. To je bio razlog da se menadžment firme odluči za novi projekat izgradnje savremene punionice. U objekat je uloženo oko 700.000 KM i zapošljavat će dvadeset radnika koji će raditi u dvije smjene. Kapacitet izvora je 70 litara u minuti. Do sada se prirodni kiseljak Princess izvezio u manjim količinama u Ameriku, Englesku i Švicarsku, a menadžment firme se nada da će oko pedeset odsto proizvodnje biti plasirano na inotrižje.

Tešanjski kraj je, inače, poznat po kvalitetnim mineralnim vodama. Za samo dvije godine od ideje i istraživačkih radova ova voda osvojila je tržište. Na Sajmu svjetskih voda u Berkeley Springsu u SAD voda Princess osvojila je četvrto mjesto.

M. M.

Premije nisu isplaćene

Radni sastanak članova Grupacije duhanske privrede P/GKFBiH sa ministrom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH održan je sredinom oktobra

Povod za susret proizvođača duhana sa resornim ministrom bila je isplata premije na otkupljeni sirovi duhan roda 2002. godine koja iznosi 0,90 KM/kg. Do sada je isplaćeno oko 66 odsto, dok se na ostatak još čeka.

- Isplatu razlike premije za proizvodnju duhana za prošlu godinu ćemo pokušati riješiti kroz rebalans unutrašnje preraspodjele budžeta - kazao je Marinko Božić, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH.

Kada je u pitanju rod 2003. godine, ministar Božić je istakao da će isplata zavisiti od budžeta, odnosno od sume novca kojom će raspolagati ministarstvo.

Količina proizvedenog duhana u ovoj godini će biti manja za oko 60 odsto u odnosu na prošlu, zbog velike suše koja će se odraziti kako na našu tako i na cijelu evropsku poljoprivredu.

Ministar Božić je naglasio da će neke od aktivnosti ovog ministarstva biti prijedlog za izradu registra poljoprivrednih proizvođača i donošenje krovnog zakona o poljoprivredi. Akcentirano je i pitanje zaštite domaće proizvodnje duhana i duhanskih prerađevina. Postojeća zakonska regulativa ne štiti domaći proizvod, jer je uvoz cigareta neograničen i bez kontrole

kvaliteta. Akciza na domaće i uvozne cigarete je ista i iznosi 35 odsto na maloprodajnu cijenu umanjenju za porez na promet. Porez je isti za sve cigarete (20 odsto), a carina je 15 odsto plus jedan odsto carinsko evidentiranje.

Domaća proizvodnja pokriva 65 do 70 odsto domaćeg tržišta, a mjere zaštite bi je znatno povećale kao i budžetske prihode na cijelom prostoru BiH.

Naša duhanska industrija bi se od prekomjernog uvoza mogla štititi uvođenjem različitih akciza za domaće i uvozne proizvode, kao i povećanjem carina na proizvode koji se uvoze.

Naš strateški interes je proizvodnja i prerada duhana, što znači da bi se rješavanjem problema zaštite domaće proizvodnje riješilo i pitanje primarnih proizvođača, stav je članova Grupacije.

U okviru predstojećih aktivnosti Grupacija će organizirati radni sastanak sa predstavnicima Republike Srpske, kao i uputiti upit o ovom problemu entitetskim premijerima i Vijeću ministara BiH.

Raspravljano je i o povratu novčanih sredstava akcize i poreza na promet za lož-ulje koje se koristi za sušenje duhana roda 2002. i 2003. godine.

Ova potraživanja se odnose na preduzeća "Bosanac" d.d. Orašje i "Duhan" d.d. Gradačac koja za sušenje duhana tipa virdžinija koriste lož-ulje i to jedan litar za kg duhana.

Oni zahtijevaju povrat pomenutih novčanih sredstava bar za 2003. godinu.

S. V.

Svjetski dan hrane

Jedna četvrtina koja uđe u BiH je nelegalna

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Sarajevu nastoji građanima BiH kontrolom obezbijediti zdravstveno-sigurnu hranu, ali je malo uzoraka prehrambenih proizvoda koji dopijaju na analizu na fakultet, izjavio je profesor Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu Ahmed Smajić

Na pres-konferenciji organiziranoj povodom Svjetskog dana hrane, 16. oktobra, Smajić je kazao kako su glavni razlozi slabe kontrole visoka cijena analiza, crno tržište i nedjelotvornost inspekcijских organa.

- Jedna četvrtina hrane, koja uđe u BiH, uđe nelegalno preko rijeka Save i Drine, pa se dalje distribuira po prodavnicima koje rade na crno i kojima nije u intreresu da je

kontroliraju, a problem je i što carinski organi BiH nemaju adekvatnu opremu da provjere ispravnost hrane pri uvozu - rekao je Smajić.

Prema podacima Svjetske organizacije za poljoprivredu i hranu (FAO), u svijetu gladuje više od 800 miliona ljudi, dok ih oko dvije milijarde osjeća nedostatak hrane.

- Na žalost, podaci UN-a ukazuju na to da u svijetu svakog mjeseca više od 40 hiljada djece oslijepi zbog nedostatka vitamina A u ishrani, te umre oko jedan milion djece mlađe od pet godina od izlječivih bolesti. Hranom se u ljudski organizam unosi oko 80 odsto štetnih tvari i zato se mora posvetiti veća pažnja u proizvodnji i preradi živežnih namirnica - kazao je dekan Fakulteta Vjekoslav Selak. Koliko je proizvodnja hrane bitna za njen kvalitet, po Selakovim riječima, najbolje ilustrira činjenica da će BiH u oblasti proizvodnje hrane, a da bi postala članicom Evropske unije, morati da pripremi više od 7.000 stranica teksta zakona, propisa i drugih normativnih akata.

On je pozvao domaće vlasti da se više počnu baviti zaštitom domaće proizvodnje, stimuliranjem izvoza hrane i pića i domaće proizvodnje, te proizvodnje organski zdrave hrane. (FENA)

BiH 'preplavljena' robom iz inostranstva Primarna peradarska proizvodnja u katastrofalnoj situaciji

Na sastanku u Sarajevu, 23. oktobra, Abdulah Gagić, predsjednik Grupacije proizvođača peradi i stočne hrane pri P/GKFBiH, situaciju u primarnoj peradarskoj proizvodnji ocijenio je katastrofalnom. Ovom teškom stanju, u velikoj mjeri, doprinijeli su ugovori o slobodnoj trgovini koje je BiH sklopila sa Hrvatskom, Srbijom i Crnom Gorom, Rumunijom, Turskom i drugim zemljama okruženja

- Dosadašnji učinak ovih ugovora je takav da je BiH 'preplavljena' robom iz inostranstva - rekao je Gagić. Istakao je kako su ugovori o slobodnoj trgovini u potpunosti validni, te ih nije moguće raskinuti. - Rezultat ovih sporazuma je poguban za cijelu državu, o čemu svjedoče i podaci o deficitu u trgovinskoj razmjeni BiH sa inostranstvom. Deficit BiH je 3,5 milijardi KM, od čega se 2,5 milijardi KM odnosi na razmjenu FBiH sa inostranstvom. Istovremeno, simbolična količina bh. robe nalazi se na tržištu Hrvatske. Prema njegovim riječima, realno je očekivati da situacija u bh. primarnoj peradarskoj i poljoprivrednoj proizvodnji uopće bude u još težem položaju, jer zemlje potpisnice sporazuma postepeno bivaju oslobođene carinskih davanja. - Upravo svjesni još gore situacije u kojoj ćemo se 2004. godine naći, tokom ove godine nekoliko puta smo nadležnim državnim i federalnim ministarstvima i institucijama upućivali zaključke sa sastanaka u P/GKFBiH. Obično su sadržavali prijedloge mjera zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje, mogućnosti njihovog podsticaja, mjere koje bi omogućile plasman bh. robe na inotrižišta i slično, istakao je. Međutim, rješenja još uvijek nisu pronađena.

Zamjenik ministra za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo FBiH i šef sektora za primarnu poljoprivrednu proizvodnju Ahmed Duranović kazao je kako su poražavajući podaci o vanjskotrgovinskoj razmjeni FBiH sa inostranstvom. - Za devet mjeseci ove godine u BiH je uvezeno osnovnih poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti 756 miliona KM, a izvezeno samo 56. Dakle, odnos uvoz - izvoz je 7 : 100, a izvoz - uvoz 1 : 13,7, rekao je Duranović, te dodao da akcija "Kupujmo domaće" ima značaj samo izjave, sve dok BiH uvozi sirovine za proizvodnju, pa tek onda ih plasira na inotrižišta.

- Moramo proizvoditi na bazi domaćih sirovina i na domaće i inotrižište plasirati bh. proizvode, rekao je. /ONASA/

Koordinacioni odbor za ekonomski razvoj BiH Treća sjednica Radne grupe za privatizaciju

Javni poziv za prodaju četiri strateška bh. preduzeća - Bira Bihać, Granit Jablanica, Metalno Zenica i Enker Tešanj - biće raspisan narednog mjeseca, saopćeno je na trećoj sjednici Radne grupe za privatizaciju Koordinacionog odbora za ekonomski razvoj i evropske integracije, održanoj 3. oktobra

Koopredsjedavajući Radne grupe Zlatan Dedić kazao je da će tenderi za privatizaciju preduzeća Bira i Granit biti objavljeni 24. oktobra, za Metalno 31. oktobra, te za privatizaciju kompanije Enker 14. novembra ove godine.

Po Dedićevim riječima, javni poziv za privatizaciju preduzeća Energoinvest Livnica je trenutno u toku i otvoren je do 17. oktobra ove godine.

Kada je riječ o privatizaciji hotela Holiday Inn Sarajevo, Dedić je kazao se do kraja ovog mjeseca očekuje zaključivanje kupoprodajnog ugovora s jedinim ponuđačem za kupovinu ovog hotela, austrijskom kompanijom Alpha Baumanagement.

- Rješenje problema dugovanja preduzeća Unis Tativ iz Konjica još uvijek nije pronađeno, tako da je situacija nepromijenjena - rekao je Dedić, dodajući kako će se federalni ministar finansija uskoro sastati sa predstavnicima Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona i razmatrati mogućnost za rješenje dugovanja ovog preduzeća.

Potencijalni investitor, slovenska kompanija Prevent odustala je od kupovine Unis Tativa, upravo zbog njegovog dugovanja u iznosu od dva miliona KM, koja se većinom odnose na neizmirene obaveze prema državnim fondovima za penziona i socijalno osiguranje.

Agencija FIPA ponudila je Radnoj grupi svoju pomoć, koja se odnosi na prezentaciju na web stranici, te izradi vodiča za privatizaciju u BiH.

Na prethodnoj sjednici radne grupe za privatizaciju, održanoj 19. septembra ove godine, utvrđena je lista od 15 prioriternih preduzeća za privatizaciju. To su preduzeća: Bira Bihać, Enker Tešanj, Metalno Zenica, Holiday Inn Sarajevo, Granit Jablanica, Unis Tativ Konjic, Jelšingrad Banja Luka, Rudnik krečnjaka, Unis Prnjavor, Unis Goražde, Jelšingrad Kotor-Varoš, Jelšingrad Gradiška, Mljekarska industrija Banja Luka, Livnica Sarajevo i Sava Bijeljina. /ONASA/

Sedma sjednica Odbora Udruženja metalne i elektro industrije

Strateški pravci razvoja

Sedma sjednica Odbora UMEI, u proširenom sastavu, održana je 15. oktobra. Prezentirana je konačna verzija dokumenta Strateški pravci razvoja metalske i elektro industrije u FBiH, sa akcentom na dogovor o implementaciji, na bazi primjene Akcionog plana, koji je sastavni dio ovog dokumenta

Pored predstavnika privrednih subjekata - članica Udruženja, koji su, istovremeno i direktori vodećih kompanija metalske i elektroindustrije u FBiH, prisustvovali su i predstavnici Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, Ministarstva vanjskih poslova, predsjednici kantonalnih privrednih komora, predsjednik Sindikata metalaca FBiH, predstavnik V/SKBiH, GTZ-a Ured u Sarajevu, Ureda BiH za PRSP, te istaknuti stručni radnici iz ove oblasti.

U uvodnom obraćanju predsjednik P/GKFBiH Avdo Rapa istaknuo je da je ideja o izradi ovog materijala potekla u Komori od članica Udruženja MEI, zbog toga što ni u dosadašnjim strategijama, niti u Programu PRSP-a, nije dovoljno obrađen ovaj segment industrije, niti su dati odgovori na temeljna pitanja iz oblasti metalne i elektroindustrije.

Materijal je kao dokument prihvaćen na sjednici UO Komore i treba ići dalje sa njegovom implementacijom i dogradnjom. Ovo je istovremeno i dokaz da Komora može biti aktivno uključena u privredne tokove.

Kao jedan od koordinatora na izradi ovog projekta Čazim Talam, prezentirajući u glavnim naznakama strateške pravce kao sektorsku strategiju, naglasio je da će sve ono što nije obuhvaćeno biti ugrađeno u narednom periodu, jer se radi o kontinuiranom projektu. Po dobijanju informacija od tridesetak firmi došlo se do potvrde ranijeg saznanja da ovdje ima još poten-

cijala koji se može pokrenuti i dati veće rezultate. Samo 25 firmi koje su dale podatke imaju ostvaren izvoz od 500 miliona KM, što znači da ova industrija ima mnogo više od toga. Identificirani su problemi i prepreke na koje firme nailaze u svom radu, te postavljeno deset ciljeva, kao realno ostvarivih. Urađena je proizvodna struktura sa pet grana i 25 podgrupacija, mada ona ne mora biti konačna. Akcentirao je da se ovom strategijom mora upravljati, što znači da treba formirati radnu grupu koja će biti zadužena za praćenje strategije, uz redovno izvještavanje Odbora Udruženja.

Pomoćnik ministra za energiju, rudarstvo i industriju je izjavio da Ministarstvo daje podršku ovom dokumentu, te da želi biti veza između P/GKFBiH i Vlade FBiH, tokom implementacije.

Predsjednik Sindikata metalaca pozdravio je izradu ovog dokumenta i istaknuo njegovu implementaciju.

Profesor dr Džemo Tufekčić čestitao je autorima na izadi Strateških pravaca, te dao određene sugestije i dopune: da bismo bili konkurentni moramo imati bolju tehnologiju; naši kadrovi se ne obrazuju i nisu u stanju pratiti savremena kretanja; alatogradnja bi mogla biti kao pravac razvoja; stacionarna montaža treba biti ugrađena kao mogući pravac; obrazovanje mladih kadrova treba uključiti u ovaj materijal, a mi nudimo pomoć.

Generalna ocjena je da je dokument kvalitetno urađen, te da je neophodna dalja aktivnost u smislu implementacije.

Stoga je i predsjedavajući zaključio da će Odbor formirati stručni tim, shodno prijedlogu, koji je u prilogu akta, čiji će zadatak biti rad na implementaciji ovog dokumenta uz obaveznu permanentnog izvještavanja Odbora i Udruženja.

Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Aktivnosti

Zabraniti izvoz celuloznog drveta

Sjednica Grupacije šumarstva i drvne industrije P/GKFBiH održana je sredinom oktobra * Prisustvovali su predstavnici resornih ministarstava i Federalne uprave za šume

Raspravljalo se o odluci Buldožer komisije o zabrani izvoza trupaca po kojoj je izvršena klasifikacija za njihov izvoz, koja ne postoji u carinskoj tarifi, jer svi trupci imaju jedan tarifni broj. Članovi Grupacije su, marta, ove godine uputili zahtjev Vijeću ministara o privremenoj zabrani izvoza trupaca iz BiH. Razmatrano je i pitanje pokretanja proizvodnje sulfatne celuloze u Natronu Maglaj.

Stoga bi Odluku o privremenoj zabrani izvoza trupaca trebalo proširiti sa zabranom izvoza celuloznog drveta, kao i trupaca crnog bora. Tokom posljednje tri godine značajne količine najkvalitetnijeg celuloznog drveta se izvoze u Italiju, Austriju i Sloveniju.

Zato su predstavnici Natrona u nekoliko navrata razgovarali sa preduzećima šumarstva i usaglasili interese oko prodaje, odnosno kupovine svih količina celuloznog drveta četinarara koje se proizvedu u toku planskog korištenja šuma u toku slijedećih pet godina.

Da bi se moglo početi sa proizvodnjom, potrebno je tri mjeseca ranije obezbijediti potrebne količine celuloznog drveta. Dnevne potrebe Natrona iznose 1.000 kubnih metara.

Aktivnosti se ubrzano provode i očekuje se da bi proizvodnja mogla početi do kraja godine.

Sirovinski potencijal je najvažniji dio podrške, zato je potrebno sve količine proizvedenog celuloznog drveta usmjeriti prema Natronu, koji je trenutno najznačajniji privredni projekat u BiH. Zbog toga su predstavnici Natrona zatražili od P/GKFBiH da predloži Vijeću ministara donošenje Odluke o zabrani izvoza celuloznog drveta četinarara.

Članovi Grupacije su prihvatili pomenutu inicijativu, te će pripremljeni prijedlog odluke biti upućen Vijeću ministara.

Diskutovano je o Prednacrtu o izmjenama i dopunama Zakona o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta.

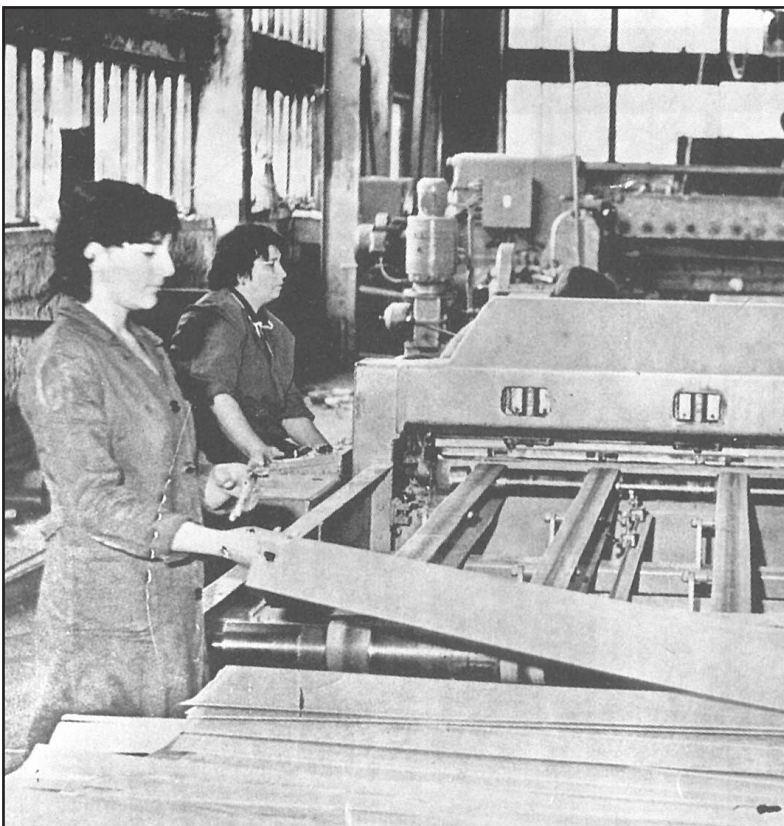
Prijedloge amandmana radna grupa je napravila u martu tekuće godine.

Nakon brojnih izlaganja članova Grupacije, prihvaćeni su amandmani na pomenuti zakon.

Vođena je i javna rasprava o Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o šumama. Iako je Zakon o šumama stupio na snagu 30. maja ove godine, do sada nisu formirane kantonalne uprave za šumarstvo, jer se čeka na formiranje kantonalnih skupština da bi se mogao implementirati pomenuti zakon.

Nakon javne rasprave usvojen je prijedlog da Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama može u parlamentarnu proceduru, a da sva pojedinačna rješenja članova Grupacije budu pokrenuta kao inicijative koje će predlagati poslanici.

S. VARUPA

Međunarodni sajam namještaja

"Ambienta 2003"

Međunarodni sajam namještaja, unutarnjeg uređenja i prateće industrije "Ambienta 2003" održan je u Zagrebu od 15. do 19. oktobra.

Ove godine predstavilo se 11 kompanija iz BiH. Za drvoprerađivačku industriju i proizvođače namještaja "Ambienta" predstavlja jedan od najvažnijih poslovnih događaja ove godine. Tokom 30 godina održavanja postao je vodeći sajam u ovom dijelu Evrope i važno mjesto susreta cjelokupne ponude i potražnje - proizvođača i trgovaca namještajem, te susreta poslovnih ljudi, stručnjaka i medija.

Na "Ambienta 2003" ugledni stručnjaci i naučnici prenijeli su svoja iskustva i znanja sudionicima stručnih skupova, koje su i ove godine organizirali Zagrebački velesajam, Šumarski fakultet Zagreb i Croatiadrvo. Održano je međunarodno savjetovanje "Prilagodavanje industrije namještaja evropskom sistemu", na kome se govorilo o brojnim zahtjevima koji stoje pred ovom industrijom na putu prilagodavanja evropskim standardima.

Š. ALIMANOVIĆ

Jubilarni sajam privrede

“Ruža ZEPS-a” Ministarstvu gospodarstva R Hrvatske

Deseti generalni sajam bosanskohercegovačke privrede ZEPS 2003 svečano je otvoren 30. septembra. Za šest dana trajanja, štandove 595 izlagača iz 29 zemalja obišlo je više od 65.000 posjetilaca. Na ovaj najveći bh. sajam prvi put su organizovano došle grupe turista i privrednika iz svih dijelova BiH, Republike Hrvatske, Republike Slovenije, te Srbije i Crne Gore

Prvi pokazatelji ankete u poslovnom sistemu RMK Zenica, koji je organizator ZEPS-a, govore da je oko 11 odsto učesnika tokom sajma sklopilo poslovne ugovore, a nešto više od 15 odsto izlagača predugovore o poslovnoj suradnji.

Kako je ZEPS po profilu opći sajam, program izlaganja obuhvata sve privredne grane i djelatnosti. Može se istaći mogućnost zajedničkih predstavljanja regija, država ili različitih udruženja. Pažnju svake godine privlači izložba Zemlje-partnera. Na desetom, jubilarnom ZEPS-u bila je to R Hrvatska, koja se predstavila sa 75 svojih poduzeća.

Organizovano je i više stručnih pratećih događaja: konferencije, okrugli stolovi, seminari, promocije. Status Zemlje-partnera uvjetovao je da se privrednim odnosima BiH i RH posveti pažnja. Tako su, u okviru pratećeg stručno-kongresnog programa, dva dana bila predviđena za održavanje poslovnih konferencija i bilateralnih sastanaka privrednika iz obje zemlje, s ciljem iznalaženja puteva i načina unapređenja međusobne privredne suradnje, kao i zajedničkog izlaska na treća tržišta.

Bilateralni razgovori privrednika RH i BiH priređeni su trećeg dana sajma, 2. oktobra, a organizirali su ih Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora BiH i Privredna/Gosodarska komora Federacije BiH s bh. strane; te Gospodarska komora Hrvatske i hrvatsko Ministarstvo gospodarstva, od RH. Direktni razgovori predstavnika firmi sa sličnim proizvodnim programima pružili su novu mogućnost da se međusobnom razmjenom informacija iznađu novi oblici suradnje između dvije zemlje. U ovim direktnim kontaktima sudjelovalo je oko 20 firmi iz RH i isto toliko iz BiH. Bilateralnim razgovorima priključile su se i dvije italijanske firme, koje su ugovorile poslovne aranžmane sa Krivajom i Narodnim grijanjem.

I izlagači iz R Slovenije bili su brojni - čak 82 firme u zasebnoj hali - i na taj način se simbolično pridružili obilježavanju jubileja.

Ove je godine poseban petočlani žiri ocjenjivao izložene proizvode, tj. cjeloviti nastup na ZEPS-u. Zbog uspješne i najkompletnije prezentacije, kao i iskazane spremnosti da se poboljša međusobna suradnja BiH i RH, jedinstveno i najveće priznanje zeničkog sajma Grand Prix ‘Ruža ZEPS-a’ dodijeljeno je Ministarstvu gospodarstva RH.

Osim navedene nagrade za nastup koji je obilježio sajam, žiri je, na čelu s prof. dr Nerminom Zaimović - Uzunović, dodijelio još 11 priznanja u tri kategorije: za najbolji proizvod, najbolju kolekciju i priznanja za promociju.

Tri ravnopravne prve nagrade za proizvod dobili su: Multitech inženjering iz Zenice za toplomontažni dimnjak TO-MO-DI, zatim Mikrodata Maribor, RSlovenija, za geografsko-informacioni sistem GIS-MDS (baza podataka za upravljanje javnom imovinom), te firma Grecon Profi Joint (WeinigGruppe) iz Njemačke - za liniju za produžavanje drveta.

Ravnopravna priznanja za kolekciju osvojili su IGM Visoko za Ekoterm program opekarskih proizvoda, Economic Vitez za kupaonički namještaj Ekolinea i Belif Tešanjan za antifriz 100 i antifriz 40.

Za najbolju promociju - uspješan sajamski nastup izlagača pet ravnopravnih priznanja osvojili su: BH Telecom Sarajevo, ITC Zenica, Kolinska Sarajevo, Merkur Kranj, Slovenija, te Holding-Stanić Kreševo.

Prvi put od ove godine uvedeno je i ocjenjivanje kvaliteta uzoraka hrane i pića. I za ovim novim priznanjem koje nosi naziv ‘Zlatna ruža kvaliteta’ vladalo je veliko interesovanje.

Posjete

Turski privrednici u ZE-DO kantonu

Vladu Zeničko-dobojskog kantona posjetila je 1. oktobra privredna delegacija Republike Turske na čelu s počasnim konzulom BiH u Turskoj Kemalom Bajsakom, sa kojima su razgovarali premijer Kantona Nedžad Polić, predsjedavajući kantonalne Skupštine Husein Smajlović, te ministri za finansije i privredu Miralem Galijašević i Mirsad Šaranović. Konzul Bajsak istakao je da je cilj posjete BiH i Zenici uspostavljanje što čvršće poslovne suradnje, prvenstveno u oblasti pokretanja proizvodnje u ZE-DO kantonu, te trgovine koja bi se odvijala dvosmjerno.

U višednevnoj posjeti Zeničko-dobojskom kantonu boravili su i vlasnici kompanija iz Turske iz različitih privrednih i trgovinskih djelatnosti, koji su izrazili veliko interesovanje za potencijale ovog kantona.

U Općini Visoko privredna delegacija je, između ostalih, posjetila firme Vitex, KTK i Hidroinženjering pilana Podlugovi.

Ove nagrade dodjeljivane su na osnovu analize Instituta poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu, degustacije potrošača i ocjene stručnog žirija za pakiranja. Deset najviših ocjena u oblasti kvaliteta dobili su: tahan-halva proizvod Niagare Zenica, trajne kobasice Piko i Prima PIK Mesne industrije Vrbovec, Hrvatska; narodni hljeb - Inpek Zenica; 'Ritter' Minas specijal kafa proizvod Ritter-a Vitez; Rooibos čaj - Podravka Koprivnica; choko banana Sarabon Sarajevo; dok je Zenička industrija mlijeka ZIM odnijela tri nagrade, za tečni jogurt i dvije za mileram.

'Srebrnu ružu' dobili su ZIM Zenica, Lijanovići Široki Brijeg, AKOVA Group-Mesna industrija Ovako Sarajevo, Teloptik Sarajevo, Podravka Koprivnica, Adria Zadar, Sarabon Sarajevo i Zvečevo - Lasta Čapljina.

'Bronzana ruža' ZEPS-a za kvalitet pripala je PIK Mesnoj industriji Vrbovec.

Dodjela priznanja za sve kategorije upriličena je 3. oktobra u Promotivnoj hali ZEPS-a.

ZEPS 2003 je potvrdio da raniji učesnici ovu manifestaciju stavljaju u sami vrh poslovnih događaja BiH, smatrajući ga 'scenom' na kojoj se svakako treba naći, predstaviti i iskoristiti mnogobrojne mogućnosti koje pruža.

Lejla SADIKOVIĆ

Milionski projekat u Zenici

Turski konzorcij "Kastamonu Integrated Wood Industry and Wood Company" započeo je pripreme za ulazak u BiH, angažirajući nekoliko stručnjaka na pripremi osnivanja firme registrirane u našoj zemlji.

Uz razgovore s bh. vlastima, Turci će uskoro početi pregovore i sa upraviteljima Luke Ploče o nabavci sirovina i distribuciji gotovih proizvoda.

Prema pisanju "Dnevnog Avaza", turski biznismeni uložiće oko 120 miliona KM u izgradnju tri tvornice u Zenici i pokretanje proizvodnje medijapan ploča. Investicija bi trebala biti realizirana u nekoliko faza, a da je "Kastamonu" ozbiljan partner pokazuje i podatak da kompanija posluje investirajući i u Bugarskoj (12 miliona američkih dolara) i Rumuniji (50 miliona USA dolara).

Cijeli posao trebao bi biti realiziran do kraja 2005. godine, a tri tvornice će biti građene u Zenici, na površini 200.000 kvadratnih metara, u okviru radne zone 'Zenica 1'. Direktno i indirektno posao bi trebalo dobiti više od 1.300 ljudi. Općina Zenica, Zeničko-dobojski kanton i Federalna Vlada zadužene su za osiguranje energetskih i sirovinskih resursa, kao i kapacitete transporta za proizvodnju.

Kako je izjavio Jahja Kigili, predsjednik konzorcija "Kastamonu", u Zenici će se izgraditi tvornice prema postojećoj tvornici u Turskoj i istoj tehnologiji koja se primjenjuje u zaštiti okoliša.

L. S.

TBG BH Eurobeton

Otvorio novu betonaru u Sarajevu

Kompanija TBG BH Eurobeton d.o.o., koju je 2001. godine osnovala Tvornica cementa Kakanj d.d. Kakanj, pustila je, 8. oktobra, u rad novu betonaru u Sarajevu

Betonara TBG Eurobeton BH d.o.o. Sarajevo, u čiju infrastrukturu je uloženo oko 2,5 miliona KM, ima najsavremeniju opremu za proizvodnju betona, navodi se u saopćenju TBG BH.

Kapaciteta 80 kubnih metara betona na sat, betonara se nalazi na površini od preko 5.000 kvadratnih metara. Upravljanje postrojenjem u novoj fabrici biće potpuno kompjuterizovano, čime se garantuje kvalitet betona, što potvrđuje i laboratorij nezavisnog instituta koji radi redovna ispitivanja.

Betonara je opremljena specijalnim stanicama za reciklažu čime se omogućava ponovno korištenje otpadne vode i čestica pijeska i šljunka u kružnom toku.

Direktor TBG Eurobeton Andreas Schwabe izjavio je kako će do kraja 2003. godine u ovaj objekat biti uložene dodatne investicije u uvođenje modernog grijanja. Ovom prilikom, Schwabe je, u ime TBG Eurobeton, uručio ček u iznosu od 10.000 KM Trećoj osnovnoj školi Ilidža, koji će biti doniran u betonu.

Hilmo Bjelopoljak, direktor Tvornice cementa Kakanj, istakao je da je proširenjem poslovanja proizvodnje betona odgovoreno potrebama partnera da, pored visokokvalitetnog cementa, imaju i prvoklasni beton.

TBG Eurobeton je već gotovo tri godine članica svjetske grupacije HeidelbergCement Group, a pored nove betonare u Sarajevu, u BiH postoji još i fabrika TBG Lukavac d.o.o. u Lukavcu.

Glavna djelatnost TBG-a je proizvodnja betona, kao i njegov prijevoz i ugradnja na licu mjesta, a HeidelbergCement Group je jedna od vodećih kompanija cementne industrije u svijetu, sa 37.000 zaposlenih u 50 zemalja širom svijeta. U prošloj godini obim prodaje ove kompanije iznosio je 46 miliona tona cementa, dok je ukupni promet bio 6,5 milijardi eura. /ONASA/

Razvoj i modernizacija proizvodnje

U Bihaću je održana 4. međunarodna konferencija o proizvodnom inženjerstvu, od 25. do 27. septembra. Organizator je bio Univerzitet u Bihaću - Tehnički fakultet Bihać, a suorganizator Privredna komora Unsko-sanskog kantona

Ovogodišnja konferencija održana je pod nazivom "Razvoj i modernizacija proizvodnje", sa tematskim oblastima:

- Istraživanje i razvoj proizvodnih sistema i tehnologija u mašinskom inženjerstvu;
- Istraživanje i razvoj drvno-industrijske proizvodnje;
- Tehnologije i tehnike u elektrotehnici i elektronici;
- Razvoj proizvodnje u građevinarstvu;
- Moderne tehnike i tehnologije u tekstilnoj i odjevnoj industriji;
- Visoke tehnologije šire primjene;
- Tehnološko-ekonomski razvoj;
- Održivi razvoj, zaštita životne sredine i sistemi kvaliteta.

U plenarnom dijelu Konferencije i po sekcijama učestvovali su i predstavnici P/GKFBiH, na čelu sa Avdom Rapom, predsjednikom.

P/GKFBiH je uručeno priznanje za sve što je do sada učinjeno u pripremi i njenom održavanju. Predstavnik P/GKFBiH učestvovao je i u radu okruglog stola "Implementacija visokih tehnologija u BiH", sa prezentacijom Strategije razvoja MEI u FBiH, sa uvodnim predavanjem prof. dr Vlatka Dolečeka.

Kako je istaknuto, ovaj dokument nije u direktnoj vezi sa tematikom okruglog stola, ali jeste u indirektnoj, jer daje mogućnost da se pri implementaciji projekta, koji nije fiksna, uvažava realno prihvatljiva naučna dostignuća.

Predstavnik FEAL-a Široki Brijeg je rekao kako ova kompanija nakon izvršene privati-

zacije, zahvaljujući sposobnostima menadžmenta, uspješno radi, ide naprijed i ima toliko poslova da tržište, kao najznačajniji faktor, prestaje biti upitno.

Direktor BIRE Bihać, predstavljajući kompaniju, na čijem je čelu, istaknuo je da, iako je u državnoj svojini, i pored prisutnih teškoća, uspješno posluje.

Osvrćući se na smisao i sadržaj, zamjerio je što nisu više obrađene teme koje se tiču prob-

lematike koja opterećuje sadašnju privredu, te bi Konferenciju posjetilo znatno više privrednika.

U radu okruglog stola učestvovali su i istaknuti bh. stručnjaci koji žive i rade u inostranstvu kao uspješni biznismeni. Apostrofirali su potrebu stalnih kontakata sa savremenim dostignućima u svijetu, te ulogu i značaj angažiranja privrednih komora u smislu organiziranja posjete privrednika sajmovima, promocijama novih tehnologija i slično.

Zaključci sa Konferencije će biti prosljeđeni svim irelevantnim institucijama, te akcentirana potreba organiziranja ovakvih skupova, shodno zahtjevima i potrebama privrede, kao i uspostava jače veze sa bh. intelektualnom dijasporom.

N. Š. - M.

Počelo informacijsko povezivanje tržišta kapitala

U Ljubljani je prezentiran zajednički Internet portal www.sem-on.net kojim su definirani okviri tržišta kapitala jugoistočne Evrope, koje čini sedam berzi zemalja bivše Jugoslavije, ukupne tržišne kapitalizacije veće od 16 milijardi eura, javlja ONASA/Hina.

Tržište obuhvata više od 4.000 vrijednosnih papira i više od 350 brokerskih kuća-članova berzi. Završetak projekta informacijskog povezivanja, odnosno razmjene berzovnih informacija između Ljubljanske, Varaždinske,

Beogradske, Makedonske, Nove burze vrijednosnih papira Crne Gore, Banjalučke, te Sarajevske berze, čiju osnovicu čini spomenuti Internet portal, obilježen je 7. oktobra.

Internet portal www.sem-on.net (SEM-Stock Exchanges Monitor) sadrži sve relevantne podatke o berzama, njihovim članovima, trgovanim vrijednosnim papirima, te domicilnim tržištima kapitala.

Značajan je dio portala koji služi kao alat za razmjenu berzovnih podataka u stvarnom vremenu, kojeg trenutno prati više od 200 brokerskih kuća - članova berzi, a uskoro će se ta mogućnost ponuditi i institucionalnim ulagačima.

Projekt

U poljoprivredu BiH će biti uloženo 22,6 miliona USA dolara

U Sarajevu je, 2. listopada, u organizaciji Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), održana promocija projekta “Povezivanje poljoprivrednih tržišta sa proizvođačima i prerađivačima” (LAMP - Linking Agricultural Markets to Producers)

Ovaj projekat ima za cilj smanjenje uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, povećanje poljoprivredne proizvodnje, a time i prihoda seoskih gazdinstava, otvaranje novih radnih mjesta i pomoć povratnicima. Projekat je trogodišnji i ukupno će u poljoprivredu BiH biti uloženo 22,6 miliona američkih dolara. Predviđeno je povezivanje proizvođača i prerađivača, pa sve do tržišta sa potrošačima, kao i donošenje zakonskih reformi u okviru poljoprivrednog sektora.

Kreditirat će se mala poljoprivredna gazdinstva, povratnici i veće firme. Američki ambasador Clifford G. Bond i direktor misije USAID-a Howard Sumka prezentirali su pomenuti program u prisustvu Marinka Božića, ministra poljoprivrede FBiH, i Rodoljuba Trkulja, ministra poljoprivrede Republike Srpske, te brojnog predstavnika iz oblasti agrarne privrede.

Projekat će pojačati tržišne veze između poljoprivrednih proizvođača, prerađivača poljoprivrednih sirovina i potrošača. LAMP - projekat promovira razvoj poljoprivrede u BiH, a očekuju se sljedeći rezultati:

- smanjen uvoz prehrambenih proizvoda u BiH i povećanje izvoza;
- povećanje prihoda zemljoradnika i prerađivača poljoprivrednih proizvoda;
- nova zaposlenja u poljoprivredi.

Da bi se ostvarili pomenuti ciljevi, poljoprivredni proizvodi BiH moraju biti konkurentni.

Uredi u Sarajevu (telefon: 033/668-053), Tuzli/Brčkom (telefon: 035/252-603), Banjoj Luci (telefon: 051/315-417) i Mostaru (telefon: 036/580-920) USAID LAMP bit će uključeni u sljedeće aktivnosti.

- U vidu tehničke pomoći stručni savjetnici sa bogatim iskustvom u poljoprivredi bit će na raspolaganju poduzećima s ciljem povećanja proizvodnje, iskorištenosti kapaciteta i razvijanju novih proizvoda.

- Savjetnici će pomagati razvoj novih i jačanje postojećih tržišnih odnosa između proizvođača, prerađivača i potrošača prehrambenih proizvoda.

- Na raspolaganju će bh. poduzećima biti i izvori finansiranja za unapređenje i prerađivanje poljoprivredne proizvodnje i proizvoda. U tu svrhu uspostavljen je garantni fond u tri komercijalne banke (UPI - banka, Zagrebačka banka BH i Volksbank) kako bi potakli dugoročno kreditiranje agrarne privrede.

- USAID LAMP će analizirati i revidirati postojeće regulative u poljoprivredi za koje smatra da su ograničavajuće za konkurentan razvoj agrarne privrede BiH.

B. S.

Za bh. firme Kreditna linija USAID-a

Volksbank BiH potpisala je ugovor sa USAID-om o financiranju poljoprivrede, drvne industrije i turizma. Riječ je o kreditnim sredstvima Volksbank BiH, dok se USAID, u ovom slučaju, pojavljuje samo kao jamac 50 odsto. Iznos kredita kreće se od 40.000 KM do tri miliona KM, s maksimalnim rokom vraćanja do sedam godina i uz kamatne stope do 9,95 odsto na godišnjem nivou. Za ovu kreditnu liniju mogu aplicirati sve firme registrirane na prostoru BiH, s većinskim bh. vlasništvom, koje se bave pomenutim djelatnostima.

Š. A.

Pristupanje Fondu za nacionalni program šumarstva

Sarajevo, oktobra - Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva će, u skladu sa Odlukom Vlade Federacije BiH, stupiti u članstvo Fonda za nacionalni program šumarstva, saopćio je Ured za informiranje Vlade FBiH.

Ovom odlukom Vlada FBiH se obavezala da će iz budžeta i drugih izvora osigurati 20 odsto sredstava od ukupno 300.000 američkih dolara koje Fond, čiji su osnivači vodeći međunarodni partneri, u sljedeće tri godine na temelju granta planira uložiti u realiziranje strategije razvitka šumarstva u BiH.

Odluka Vlade uslijedila je nakon što je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH dostavilo nadležnim entitetskim ministarstvima izvještaj Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), koji u našoj zemlji zastupa interese Organizacije ujedinjenih nacija za hranu i poljoprivredu (FAO) u inicijativi pod nazivom Fond za nacionalni program šumarstva. /ONASA/

Prezentacija

Šansa za izgradnju turističkih kapaciteta

Grupa Bachhuber, iz Njemačke, koja se bavi projektiranjem, opremanjem i finansiranjem ugostiteljsko-turističkih objekata, hotela, restorana, poslovnih zgrada i opremanjem jahti, održala je prezentacije u Mostaru i Međugorju

Iza ove renomirane grupe je niz realiziranih uspješnih projekata u Evropi, Kini, Americi. Uradili su 18 hotela sa pet zvjezdica, 70 hotela sa četiri zvjezdice i više objekata sa tri zvjezdice. Nastupili su sa motom "Ekskluzivnost po pristupačnim cijenama od bezvremenske elegancije do klasike". Referate su imali: Robert Bachhuber, Firma Bachhuber - Suvremeni zahtjevi u hotelijerstvu; Hans-Werner Lange, Firma Peters Design - Dizajniranje svjetla i ograničavanje uštedama energije; mr Reinhold Kolland, voditelj centrale Volksbank u BiH - Nova linija i financiranja u hotelijerstvu.

Bachhuber grupa predstavila se kao specijalista za opremanje hotela, koji postavljaju mjerila, ujedinjuju internacionalno poznate standarde produktnih linija. Tu su specijalisti koji zajedničkim know-how pokrivaju sve moguće varijante u sektoru hotela i ugostiteljskih objekata - od najmanjih do najvećih, kompletan nadzor od planiranja do predaje ključa u bravu.

Tu su, prije svega, Bachhuber-ambijenti kao specijalisti za unutarnje uređenje s duhom vremena i iskusnim pogledom za cjelinu.

Garantira se maksimalno iskorištenje i komfor. Stolarija Bachhuber zaokružuje ponudu atraktivnom opremom gostionica i sobama urađenim najboljom zanatskom kvalitetom. Namijenjeno je gostima koji tokom odmora traže udobnost, sportistima kojima su uz to potrebne i fitnes dvorane i ureden okoliš, poslovnim ljudima koji zahtijevaju instalirane uređaje za komunikaciju sa svijetom (telefon, Internet veze, televiziju, radio) itd.

Interesovanje su pobudili razni bazeni koji mogu biti jednako atraktivni i vani, u parteru ili podrumu; izdignuti iznad plohe ili udubljeni, sa igrom svjetla.

Kuhinje i recepcije su nezaobilazna točka predstavljanja i gotovo da od njih zavisi uspjeh cijelog projekta.

Financiranje kroz kreditnu liniju Volksbanke pobudilo je interesovanje. U saradnji sa USAID-om, ova banka će "servisirati" prerađivanje drveta, poljoprivredu i ugostiteljsko-turističku privredu.

U prostorijama P/GKFBiH Ured u Mostaru, 07. oktobra, sa članovima Grupe Bachhuber razgovarali su predstavnici Županijske komore Hercegovačko-neretvanske, o tome kako obostrano iskoristiti naše ugostiteljsko-turističke mogućnosti.

Prezentacija je održana 6. i 7. oktobra u Hotelu ERO, u Mostaru i u Hotelu Anamarija u Međugorju. Nazočili su vlasnici i menadžeri iz ugostiteljsko-turističkih firmi u FBiH. Predstavnici nekih firmi pozvali su predstavnike iz Grupe Bachhuber da ih posjete i na licu mjesta dogovore suradnju.

Dubravka BANDIĆ

U Banovićima

Heliosu dodijeljen certifikat ISO 9001:2000

U Tvornici domoopreme Helios d.d. Banovići, 14. oktobra, organizirana je svečanost povodom dodjele certifikata ISO 9001:2000

Helios je respektabilna firma na bh. prostorima, koja zapošljava 153 radnika, a proizvodni program čine: trajnožareće peći Weso, štednjaci za grijanje, kuhanje i pečenje na kruto gorivo, kamini, električni bojleri i izmjenjivači toplote za centalna grijanja, kotlovi za centalna grijanja i slično.

Svečanosti povodom dodjele certifikata ovom uzornom kolektivu prisustvovalo je oko 150 zvanica - predstavnika domaćih institucija i inopartnara.

Svečanosti u Heliosu, koji je aktivna članica Udruženja metalske i elektro industrije, prisustvovala je i delegacija P/GKFBiH, na čelu sa predsjednikom Avdom Rapom.

Po obilasku proizvodnih pogona, kratkom prezentacijom, preduzeće je predstavio menadžer mr Enes Mujić. Istaknuo je da je dobijanje certifikata rezultat napora koje je ovaj kolektiv učinio nakon okončane privatizacije, mijenjajući kompletan pristup u politici poslovanja, te investirajući u modernizaciju tehnološkog procesa i uvođenje savremenog informacionog sistema. Ishod toga je bio dostizanje vrhunskog kvaliteta proizvoda, a time snažniji prodor kako na domaće tako i tržište Srbije, Crne Gore, Hrvatske i Slovenije. Direktor procjenjuje da će izvoz u ovoj godini dostići 40 odsto ukupne proizvodnje.

Čestitke na uspješnim poslovnim potezima, koji su rezultirali dobijanjem certifikata, uputio je i predsjednik P/GKFBiH, koji se osvrnuo i na Strateške pravce razvoja metalske i elektro industrije u Federaciji BiH - Projekt, u čijoj su izradi direktno učestvovali i predstavnici ovog, uspješnog privrednog subjekta.

Certifikat ISO 9001:2000 direktoru Tvornice uručio je predstavnik norveške certifikacijske kuće - DET NORESKE VERITAS (DNV) iz Zagreba Krešimir Paliska. On je izrazio zadovoljstvo što je radio sa takvim kolektivom i menadžmentom sa visokim poslovnim ugledom u zemlji i inostranstvu i koji su svjesni činjenice da ih ovaj certifikat obavezuje na dalje poslovne uspjehe.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Olakšice

Pojednostavljenje carinske procedure za tekstilce

Predstavnici Federalne carinske uprave prezentirali su pojednostavljene carinske procedure, dogovorene za tekstilce koji se bave lon-poslovima. Proizvođači iz ove oblasti žale se, između ostalog, na složen i dug postupak izdavanja carinskih odobrenja.

Pezentirana je jedna od olakšica po kojoj proizvođač, prije dobivanja carinskog odobrenja, ne mora više priložiti ugovor s firmom s kojom ima dogovoren posao. Zahtjev za odobrenje može se podnijeti i prije potpisanog ugovora s drugom firmom, a odobrenje će se izdavati na dvije godine.

Druga carinska olakšica za proizvođače u oblasti tekstilne industrije koji se bave lon-poslovima je da izlazni listovi, prilagani dosad uz izvozne deklaracije, neće više morati da se prilažu kod izvoza robe.

Intencija je da tzv. razdužni list bude istovremeno i evidencija "u jednom papiru" o izveznoj robi i o robi koja je prethodno uvezena da bi se dobio finalni artikl.

Iz Maglaja

Rekordna proizvodnja u Natronu

Natron iz Maglaja je u septembru ostvario rekordnu proizvodnju od 4.408 tona papira, što je za 30 odsto više nego u istom periodu prošle godine.

Ostvareni izvoz je realiziran u vrijednosti 2,7 miliona KM, što je veće za 31 odsto u odnosu na lani. Ovi rezultati su još značajniji ako se zna da je Natron tokom septembra imao i desetodnevni remont, kada su bila zaustavljena sva postrojenja. Za devet mjeseci ove godine na tržište Srbije i Crne Gore, Slovenije, Hrvatske i Italije, Natron je izvezao robe u vrijednosti 7,7 miliona KM, što je za 16 odsto više u odnosu na prošlogodišnji period.

Ostvarena je potpuna pokrivenost uvoza izvozom. Ovi rezultati bi bili i bolji da ovo poduzeće nije prisiljeno da uvozi celulozu, zbog toga što nije pokrenuta bazna proizvodnja i papir za vreće koje se najvećim dijelom plasiraju na domaćem tržištu. Ovaj uspjeh Natrona je rezultat zalaganja svih uposlenih koji su vlastitim snagama obavili remont ključnih postrojenja.

Š. A.

Obrtnički sajam München

56. tradicionalni međunarodni obrtnički sajam München održati će se od 4. do 10. ožujka 2004. godine.

Kratka informacija:

Priredivanje: Višegranski sajam koji se održava svake godine.

Mjesto izlaganja: Novi sajam München (München - Riem).

Priredivač: GHM Gesellschaft für Handwerksmessen m.b.H.,

Postfach 820355, D - 81803 - München, ili Willy Brandt - Allee, D - 81829 München

Telefon: 0049/89/94915130,

faks: 0049/89/94955139

E-mail: baro@ghm.de, Internet www.lhm - de.

Tematika sajma/Robne grupe:

Sajamska ponuda dijeli se na područja: "Lifestyle", Biznis i Vrt München.

U okviru sajamske priredbe pojaviti će se i austrijske tvrtke koje će, kao i prošle godine, nastupati na zajedničkom štandu, a predstaviti će se iz oblasti "Lifestyla": Umjetnički zanat i glazba, ukras i dizajn, prostor i objekti, sve za gradnju i izgradnju, vrt i rekreacija.

Podaci IHN (Međunarodnog sajma obrta - München) 2003. godine.

Izlagačka struktura: Ukupno gotovo 2.000 izlagača iz 46 zemalja.

Izlagačka površina: 55.000 m² neto izlagačke površine.

Broj stručnih posjetitelja: oko 207.000 iz 74 zemlje.

Informacije o konkretnim tržišnim šansama i okvirne uvjete dobiti ćete i od Vanjskotrgovinske službe (Außenhandelsstelle)

München, Michael Love,

Telefon: 0049/89/242914-0,

faks: 0049/89/242914-26

E-mail: muenchen@wko.at.

Prijevod i obrada: Ljubo Dadić

(Časopis: Steirische Wirtschaft)

PONUĐA - TRAŽNJA

Britanska firma Rossendale Combining zainteresirana je za:

- izvoz (iz BiH) pletenih i tkanih tkanina;
- uvoz (u BiH) plastificirane, vodootporne tkanine (ne zadržava zrak).

Firma je spremna da uđe u zajedničko ulaganje u proizvodnju plastificiranih tkanina.

Zainteresirani se mogu javiti direktno na adresu:

Mr Philip Johnson,

Little Manor, West Hewish, North Somerset, BS24 6RR, U K,

Telefon: +44 1934 833530, telefaks: +44 1934 833640, e-mail: philip@thekeys.org.uk; web-stranica: www.thekeys.org.uk

"**Trgovinsko tehnički servis**" je tvrtka sa dugogodišnjim iskustvom u području održavanja i distribuiranja opreme za benzinske stanice. Nudimo svim zainteresiranim tvrtkama iz BiH crijeva i pištolje za istakanje goriva na benzinskim stanicama, kao i crijeva za auto-cisterne renomiranog njemačkog proizvođača čiji smo generalni zastupnici za ove prostore.

Svi proizvodi imaju potrebne certifikate nadležnih institucija, te se mogu upotrebljavati u zoni opasnosti na benzinskim stanicama.

Kontakt:

TRGOVINSKO TEHNIČKI SERVIS D. O. O

Adresa: Hegedušićeva 1, 51000 Rijeka, Hrvatska

Telefon: +385 51 227 986

Telefaks: +385 51 227 986

Kontakt osoba: Zavisla Klobas ili Vedrana Strkalj - Nadarević

Preduzeće VIS Konfekcija Gornji Vakuf - Uskoplje posluje od 1996. godine i bavi se proizvodnjom svih vrsta konfekcije, osim rađene po mjeri. Poznati kupci njihovih proizvoda su WALKER, MARC-AUREL i BIRDZO iz Njemačke, te BRUĐI iz Italije itd.

Preduzeće trenutno zapošljava 106 radnika. Zainteresirani za suradnju mogu kontaktirati.

VIS KONFEKCIJA D.O.O.

R.V.L. bb

70240 GORNJI VAKUF - USKOPLJE

Telefon: 030/265 595

Faks: 030/265 515

Austrijska trgovačka kompanija Flachdach Vertriebe GmbH, koja posjeduje dobru izgrađenu trgovačku mrežu u Austriji, zainteresirana je za zastupanje bosanskohercegovačkih proizvođača građevinskih materijala na austrijskom tržištu.

Zainteresirane kompanije mogu direktno stupiti u kontakt sa:

FLACHDACH VERTRIEBS GMBH

Bannerstrasse 8

A-4060 Leonding

Telefon: 0043 732 38 42 68-0

Faks: 0043 732 38 42 68-70

Kontakt osoba: inž. Andreas Weixelbaumer

E-mail: andreas.weixelbaumer@flachdach.at

Welconstruct je britanska firma zainteresirana za uvoz namještaja za škole/učionice iz BiH. Ako postoji zainteresiranost firmi koje mogu odgovoriti na ovu ponudu, neka se jave na e-mail adresu:

a.turton@welconstruct.co.uk (Amanda Turton, Business Development Manager) ili posjetite website: www.welconstruct.co.uk

Firma NedTrain iz Holandije bavi se revizijom lokomotiva i sklopova za lokomotive. Tražimo partnera koji je osposobljen za proizvodnju sitnih i/ili krupnih mašinskih rezervnih dijelova. Primjer: osovine, specijalni vijci, čahure, piksne, kućišta za ležajeve i razno.

Ako ste zainteresovani ili ako imate pitanja možete se obratiti:

Jasmin Bešić
Proces inženjer
NedTrain b.v. Revisiebedrijf Tilburg
Postbus 797
5000 AT Tilburg
Nederland
Mail: J.Besic@ro-t.nedtrain.nl
Telefon: ++31 13 5390 533
Mobilni: ++31 64 1198 026
Telefaks: ++31 13 5390 455
Website: <http://www.nedtrain.nl>

Consulting firma Dr. P. Prochaska iz Graza, u ime svog klijenta, ustupa na korištenje bivšu industrijsku zonu u oblasti Mürztal, koja se sastoji od hale (bez grijanja) ukupne površine oko 18.000 kvadratnih metara i uz to pripadajuće saobraćajne infrastrukture (direktan priključak na južnu željezničku trasu Bruck - Beč i sa magistralnim putem S6 u neposrednoj blizini).

Ovaj kompleks sa saobraćajne tačke gledišta ima povoljan položaj.

Objekat bi se mogao koristiti u svrhu skladišta za špediciju, odnosno za trgovačko-logističku bazu za preduzeća iz jugoistočne Evrope.

Za sve daljnje informacije kontakt adresa:

P Consulting für Wirtschaft und Management
Dr. P. Prochaska GmbH
Hauptplatz 3
A-8010 Graz
Telefon: 0043 316 81 20 22 0
Telefaks: 0043 316 81 20 22 88
E-mail: office@prochaska.net
Kontakt osoba: mag. Leopold Hofstätter

Iz apoteka

Bijeli luk (allium sativum) začini i lijek

Bijeli luk se koristio hiljadama godina. Dokazi o njegovoj upotrebi datiraju još iz perioda antičkog Egipta, Grčke, Rima, Kine, Japana i Indije. Bijeli luk su stari rimski vojnici posvetili bogu rata - Marsu. Koristio se i da zaštiti od demona

Njegova ljekovita svojstva su se znala od davnina. Hipokrat ga je preporučavao za liječenje zatvora i kao diuretik. Bio je poznat kao "ruski pencillin" i koristio se za liječenje infekcija uha, kolere i tifusa. Poznat kao prirodni antibiotik, koristio se za vrijeme oba svjetska rata za dezinfekciju rana. Ima antioksidativne osobine, a pokazalo se da umanjuje i nivo holesterola u krvi.

Bijeli luk sadrži preko 100 biološki korisnih sekundarnih metabolita alin, alicin, dialilsulfid, alimeliltrisulfid i druge. U kontaktu sa zrakom nakon što se zgnječi, češanj bijelog luka alicin prelazi u dialil sulfid koji ima antibakterijski efekat. Pokazalo se da preparati bijelog luka pojačavaju djelovanje antimikotskih preparata u liječenju gljivičnih infekcija.

Pokazalo se da bijeli luk spriječava i agregaciju trombocita, smanjuje visok krvni pritisak i čini važan segment u liječenju kardiovaskularnih bolesti.

Antioksidativno dejstvo bijelog luka je važno u prevenciji hiperholesterolemije, aritmija i infarkta miokarda gdje su najveći nosioci rizika upravo slobodni radikali.

Novija istraživanja se bave i anitkancerogenim učinkom bijelog luka. Neke studije izvedene u Kini, 1997. godine, pokazuju da osobe koje

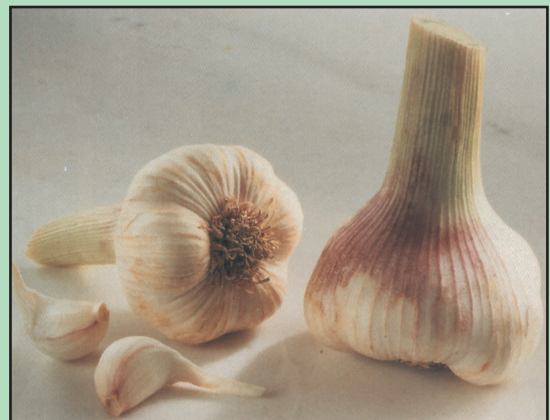
koriste više bijelog luka u ishrani imaju nižu incidenciju obolijevanja od raka želuca i crijeva.

Bijeli luk jača imunološki sistem tako što jača funkciju makrofaga i T-ćelija. Takođe je efikasan u liječenju infekcija gornjih dišnih puteva.

Međutim, ne treba pretjerivati. S obzirom na to da u svemu treba biti umjeren, ne preporučuje se pretjerana upotreba bijelog luka. Moguće su kod osjetljivih osoba, naročito čiraša, dispeptične tegobe, nadutost, nelagoda ili čak bol u želucu. Kod nekih su moguće alergijske reakcije koje se obično manifestuju kao promjene na koži.

Neprijatan miris bijelog luka dovodi do neugodnosti u socijalnom kontaktu, ali se to može prilično korigovati upotrebom preparata bijelog luka. Može se u apotekama naći u raznim oblicima kao čisti ekstrakt ili u kombinaciji sa drugim biljnim preparatima: (Alitol, Antisklerin, Skleran, ESI- Aglio-piu...)

*Apoteka My Medico, Sarajevo
Mr ph. Maja KNEŽEVIĆ*

150 izlagača iz zemlje i inostranstva

Prvi međunaodni sajam u BiH, sa ekološkim predznakom - EKO BIS 2003 (EKO turizma - EKologije - EKO zdrave hrane), otvoren je 09. oktobra ove godine, u TRC Sedra, u Unsko-sanskom kantonu. Organizator ove manifestacije, odabranih sadržaja, je Privredna komora Unsko-sanskog kantona. Generalni pokrovitelj je Vlada FBiH, a generalni sponzor MEGGLE Mljekara d.o.o Bihać i specijalni sponzor Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH

Svečanosti otvaranja Sajma prisustvovao je i predsjednik P/GKFBiH Avdo Rapa, sa saradnicima. Obraćajući se prisutnima naglasio je da je Federalna komora podržala ovu manifestaciju, od ideje do realizacije, aktivno učestvujući i u segmentima pripreme, tim više što je i njen krajnji cilj kvalitetno predstavljanje privrednih subjekata i njihovih proizvodnih dostignuća.

Predsjednik PKUSK-a Ismet Pašalić istaknuo je da se radi o specijaliziranoj i selektivnoj manifestaciji, kojom se pokušava stvoriti imidž USK-a, promovirajući njegove resurse.

Kao rezultat ove sajamske manifestacije očekuje se pokretanje niz akcija sa eko predznakom, koje trebaju podržati opštine i Skupština Kantona. Ovim bi poljoprivreda, turizam, kao i industrija i obrt, dobili svoje mjesto, a sajam bi dao priliku svima onima koji misle na budućnost.

Podršku ovoj manifestaciji dalo je i Udruženje autoprevoznika BUS i Željeznica BiH, organizirajući besplatan prijevoz do mjesta održavanja Sajma iz svih opština Kantona.

Predstavilo se 150 izlagača iz cijele BiH, kao i iz susjednih zemalja. Pored izložbenog dijela, organizirani su i drugi sadržaji: tematski okrugli stolovi, prodajne izložbe, kursevi za djecu i omladinu sa praktičnom obukom, promocije i prezentacije, takmičenja i slično.

Predsjednik Rapa je imao i nekoliko značajnih susreta i razgovora sa privrednicima iz RKG-Bihać, Narodno grijanje i drugima, te načelnicima opština Kantona.

Posjeta Sajmu ostavlja utisak dobro osmišljene manifestacije. Sudeći po brojnosti posjetilaca, nivou organizacije i slično, pruža prve pretpostavke za potrebom organiziranja ovakve manifestacije i u budućnosti.

Predsjednik P/GKFBiH je, sa saradnicima i predsjednikom PK Srednje-bosanskog kantona, posjetio dva uzorna privredna subjekta: Loversan-Cazin i BORI KMO - Bosanska Krupa.

Kompanija Loversan je u vlasništvu DKS Loversan - Industria Biomedica iz Milana. Zapošljava 200 radnika, sa organiziranim radom u dvije smjene. Proizvodi setove za rastvore u

medicinske svrhe. Kompanija se snabdijeva repromaterijalom iz uvoza i plasira svoje proizvode, uglavnom, na inotrište. Iako ima visokokvalitetne proizvode i posjeduju certifikat EN 46 002:1996 i ISO 9002: 1994, začuđuje činjenica, prema riječima direktora mr Beganovića, da se na domaćem tržištu ne mogu plasirati ovi proizvodi, koji su i cijenom konkurentni.

Ova kompanija posluje pozitivno od početka rada, sa ulaganjem u razvoj. Iduće godine bit će okončana i izgradnja nove Tvornice sa svim pratećim sadžajima, koja je u toku.

BORI KMO je 67 odsto vlasništvo BORI KMO-Kmetijska mehanika in oprema iz Sežane.

Ima 92 zaposlena, a proizvodi dijelove za traktore i priključne poljoprivredne mašine. Direktor Sead Mujagić je istaknuo da mu teškoće stvara nedostatak povoljnih kreditnih sredstava, potrebnih za ulaganje u nove investicione zahvate, neophodne u zaokruženju tehnološkog procesa, kao lakirnica i slično. Ova kompanija planira, u suradnji sa domaćim kooperantima, proizvesti prvi domaći, bh. traktor.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ